

УДК 377.8.013.42 : 37.018 (1-22)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/29.209575>

Оксана ОПАНАСЕНКО,
orcid.org/0000-0003-1487-422X
аспірантка кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(Київ, Україна) OranaO@i.ua

ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ З МОЛОДДЮ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ: НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ

У статті проаналізовано сучасний стан фахової підготовки соціальних педагогів і представлено новітні тенденції професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості. Означено становлення нової системи освіти, що супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу. Розглядається досвід підготовки соціальних педагогів на основі опрацьованих досліджень і публікацій науковців, які працюють над питанням підготовки майбутніх фахівців – соціальних педагогів, а також розкривається поняття професійної підготовки в умовах університету, яка визначається засвоєнням системи знань, сформованістю професійних умінь і навичок, що забезпечує усвідомлення студентами професійної діяльності. Акцентовано увагу на питанні оновлення змісту й техніки здійснення процесу професійної підготовки відповідно до сучасних вимог і провідних тенденцій підготовки майбутніх соціальних педагогів шляхом впровадження в навчання активних методів, до яких належать ігрові форми й методи проведення занять. Зазначені недоліки професійної підготовки. Виокремлено основне завдання в підготовці майбутніх соціальних педагогів для роботи з молоддю сільської місцевості та якісні тенденції підготовки майбутніх фахівців, що забезпечать оновлення системи теоретичної та практичної фахової підготовки. Охарактеризовано формування готовності студентів успішно здійснювати соціально-педагогічну роботу з молоддю в сільській місцевості з мінімальними ресурсними витратами задля досягнення очікуваного результату. Зазначено актуальні рівні професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів в Україні. Запропонована модель майбутнього спеціаліста, що відображає структуру його діяльності, а сам процес підготовки – специфіку майбутньої професійної діяльності. Розкрито можливості та шляхи оптимізації цього освітнього напрямку на прикладі власної моделі підготовки соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості задля досягнення очікуваного результату – освоєння студентами найголовніших кваліфікаційних вимог.

Ключові слова: навчальний процес, соціальні педагоги, соціально-педагогічна підготовка до роботи з молоддю сільської місцевості, система підготовки, структура професійної підготовки, інноваційні аспекти, кваліфікаційні вимоги, форми та методи навчання, модернізація освітньої системи.

Oksana OPANASENKO,
orcid.org/0000-0003-1487-422X
Graduate Student of the Department of Management and Educational Technologies
of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) OranaO@i.ua

PREPARATION OF SOCIAL PEDAGOGUES FOR WORK WITH YOUTH IN RURAL LOCALITY IN MODERN CONDITIONS: NEW TRENDS

The article analyzes the current state of professional training of social educators and presents the latest trends in the professional training of future social educators to work with rural youth. The formation of a new system of education, which is accompanied by significant changes in pedagogical theory and practice of the educational process. The experience of training social pedagogues on the basis of the processed researches and publications of the scientists working on a question of preparation of future experts – social pedagogues is considered, reveals the concept of professional training in the university, which is determined by the acquisition of knowledge, the formation of professional skills and abilities, which provides students with awareness of professional activity. Emphasis is placed on updating the content and techniques of the training process, in accordance with modern requirements and leading trends in the training of future social educators, by introducing active teaching methods, which include game forms and methods of conducting classes. The characteristic of shortcomings of professional training is written. The main task in training future social educators to work with youth in rural areas and qualitative trends in the training of future professionals that will update the system of theoretical and practical training. The formation of students' readiness to successfully carry out socio-pedagogical work with young people in rural areas with minimal resource costs to achieve the expected result is described. The current levels of professional training of future social teachers in Ukraine are indicated. A model of a future specialist is proposed, which reflects the structure of his activity, and the training process itself – the specifics of future professional activity. Possibilities and ways of optimization of this educational direction on the example of own model of preparation

of social teachers for work with youth of rural area for achievement of expected result – mastering by students of the most important qualification requirements are opened.

Key words: *social pedagogues, social and pedagogical preparation for work with youth of rural areas, system of training, structure of vocational training, innovative aspects, qualification requirements, forms and methods of training, modernization of educational system.*

Постановка проблеми. Наша держава прямує шляхом розвитку й реформування соціально-педагогічної сфери, яка ґрунтується на відповідності напрямів і технологій соціально-педагогічної роботи до сучасних змін, які реалізуються завдяки професійній діяльності соціальних педагогів. Саме підвищена динаміка змін в соціально-політичній, соціально-економічній, соціально-педагогічній та інших сферах підвищують значення підготовки соціальних педагогів, зокрема до роботи з молоддю сільської місцевості.

Проблема підготовки соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості має ключове значення передусім у плані соціального виховання як невід'ємної складової частини соціальної педагогіки. Оновлення змісту й техніки процесу професійної підготовки відповідно до сучасних вимог і тенденцій становить успішну систему професійної підготовки соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості. Професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю. Професійна підготовка в умовах університету визначається засвоєнням системи знань, сформованістю професійних умінь і навичок, що забезпечує усвідомлення професійної діяльності. Вона оснований на кваліфікаційних вимогах, які поєднують у собі сукупність професійних вимог, характеристик, показників, цінностей, ролей, функцій тощо (Файчук, 2012: 299).

Під професійною підготовкою соціальних педагогів З. Фалінська розуміє процес формування фахівця нового типу, здатного швидко й адекватно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, компетентно вирішувати соціально-педагогічні проблеми в навчально-виховних установах і закладах соціальної роботи усіх типів і видів, на всіх рівнях управління (Фалінська, 2006:109).

Н. Перхайло стверджує, що професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів має відповідати новим запитам суспільства, тенденції розширення поля професійної соціально-педагогічної діяльності й кола клієнтів, ускладненню зв'язків між суб'єктами соціальної роботи, враховувати досягнення науково-технічного прогресу, технологічних нововведень тощо (Перхайло, 2013: 183).

У дослідженнях багатьох учених-педагогів сучасності висловлюється думка про те, що нині

в Україні йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії та практиці навчально-виховного процесу.

Аналіз досліджень. Теорія і практика професійної освіти та проблеми її реформування відображено в дослідженнях В. Адрушенка, О. Дубасенюк, Е. Зеєра, І. Зязюна, Н. Ничкало, В. Корнєшук, В. Кременя, С. Сисоєвої та інших. Важливе місце у вивченні проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів посідають праці українських науковців З. Кияниці, В. Кузьмінського, Т. Дмитренко, А. Лютої, Ю. Мацкевич, Л. Міщик, О. Платонової, В. Приходько, Л. Пундик, С. Харченко, Л. Яковлевої та інших. Ключовими розробками базових положень щодо змісту професійної підготовки соціальних педагогів вважаються праці О. Безпалько, Н. Бурая, Р. Вайноли, К. Дубровіної, І. Зверєвої, А. Капської, Л. Коваль, А. Малько, С. Марченко, Г. Лактіонова, В. Поліщук. Професійно значущі особистісні якості майбутніх соціальних педагогів досліджують М. Галагузова, В. Гриньова, Н. Заверико, М. Мудрик, В. Сластьонін, М. Васильєва, Н. Клименюк, О. Папинок та інші. Нетрадиційні форми й методи підготовки майбутніх фахівців у соціально-педагогічній галузі – у працях О. Витвар. Педагогічні умови формування професійно-етичної культури майбутніх соціальних педагогів – О. Пономаренко. Г. Локарева вивчала теоретичні й методичні засади застосування художньо-естетичної інформації в процесі фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів. Окремі аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів і працівників до роботи з різними групами населення й надання різних видів послуг відображено в працях М. Дідик, Р. Козубовського, С. Сургової та інших науковців. Визначними постатями в науковій діяльності з проблеми підготовки соціально-педагогічних кадрів є також і зарубіжні дослідники, а саме Ч. Казетта, М. Пейн, Т. Його, Д. Кокс, Л. Гер'є, М. Доел, С. Шардлоу, Ш. Рамон, Р. Сарри, А. Пінкус, Є. Холостова.

Проаналізувавши праці науковців, можемо стверджувати, що навчальний процес підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості повинен здійснюватися з ураху-

ванням дидактичних можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання й орієнтуватися на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності, швидкої адаптації до змін у соціально-культурній сфері, систем управління й організації праці в умовах ринкової економіки.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан і визначити новітні тенденції професійної підготовки соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості на основі власного дисертаційного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вимоги фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості передбачають реалізацію наукового підходу, який буде спрямований на оптимізацію професійного навчання. Як зазначає науковець С. Товщик, «якість змісту університетської освіти й наукових досліджень у цій галузі передбачає засвоєння студентами категорій, понять і термінів під час вивчення соціально-педагогічних дисциплін, оперування ними в практичній діяльності, що допоможе сформувати теоретико-методологічну основу професійного світогляду майбутнього спеціаліста, допоможе осмислювати сутність соціально-педагогічних явищ і процесів» (Товщик, 2018: 136). Підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості полягає в освоєнні студентами найголовніших кваліфікаційних вимог.

Важливим напрямом удосконалення навчання в системі підготовки майбутніх соціальних педагогів для роботи з молоддю сільської місцевості є впровадження активних методів, до яких належать ігрові форми й методи проведення занять: ділові та рольові ігри, проблемні завдання, методи аналізу конкретних ситуацій, дискусії, мозкові штурми, тренінги, соціально-педагогічні тренінги. Особливе місце посідають останні методи, оскільки доцільність застосування такого методу активного навчання полягає в практичній цінності, адже, окрім глибокого розуміння базових теоретичних положень, тренінг містить практичні тренування: розвиток здібностей, формування вмій і навичок.

Основним завданням у підготовці майбутніх соціальних педагогів для роботи з молоддю сільської місцевості вважаємо формувати в студентів цього профілю соціологічне мислення, забезпечувати їх фундаментальною теоретичною й широкою методичною підготовкою з різних напрямів соціальної допомоги, проводити спеціальну під-

готовку майбутніх фахівців до виконання ними професійних функцій.

Саме якісні тенденції підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості забезпечать оновлення системи теоретичної та практичної фахової підготовки на основі пошуку й упровадження найбільш ефективних педагогічних умов, принципів навчання, форм – ігрових, тренінгових, інформаційно-комунікаційних технологій, технологічних інновацій – у процес формування майбутнього фахівця. Така модель підготовки соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості повинна враховувати особливості сільської місцевості, де буде здійснюватися соціально-педагогічна робота, її територіальні ознаки: демографічні показники, інфраструктуру, а це освітні заклади, заклади культури, охорони здоров'я, праці й соціальної політики, соціальні служби; ритм життя, рівень економіки, потреби в послугах, ресурси соціально-педагогічної роботи, завдання соціально-педагогічної роботи шляхом тісної співпраці місцевих центрів соціальних служб для молоді, які працюють відповідно до концептуальних положень Законів України «Про освіту», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» та навчальних закладів. На думку А. Капської, «ключовим компонентом у підготовці фахівця має стати професійно-орієнтована практика, оскільки вона визначає ті загальні та конкретні завдання, практичні вміння й навички, якими має оволодіти висококваліфікований працівник соціальної сфери» (Капська, 2007: 3). Також у моделі необхідно враховувати світові тенденції розвитку освіти, що взаємопов'язані з процесами глобалізації, інтеграції в єдиний освітній простір і стрімкий розвиток інновацій в освіті й соціально-педагогічній діяльності, що обумовлюють постійне оновлення знань, навичок і вмій. Це забезпечить формування готовності студентів успішно здійснювати соціально-педагогічну роботу з молоддю в сільській місцевості з мінімальними ресурсними витратами задля досягнення очікуваного результату – опанування студентами найголовніших кваліфікаційних вимог.

В Україні виділяють кілька рівнів підготовки соціальних педагогів:

- 1) допрофесійна підготовка, що здійснюється на курсах;
- 2) навчання в середніх освітніх закладах, яке дає можливість очолити відділення обслугову-

вання на дому, відділення денного перебування, невідкладної соціальної допомоги;

3) навчання у вищих освітніх закладах; вища професійна освіта в Україні має такі ступені: бакалаврат, магістратура;

4) перепідготовка й підвищення кваліфікації працюючих фахівців (курси, стажування);

5) підготовка науково-викладацьких кадрів.

Як зазначає О. Карпенко: «У соціальній педагогіці моделювання набуває особливого значення у зв'язку з потребою підвищення теоретичного рівня науки, оскільки воно нерозривно пов'язано з абстрагуванням ідеалізацією, завдяки чому відбуваються виокремлення модельованих об'єктів, відображених у моделі. Окрім того, дії з моделями дають змогу досліджувати окремі новоутворення, якості, сторони чи властивості об'єкта. До того ж, незважаючи на те що модель багатозначна, у своїй основі вона зводиться до умовного образу (зображення, схеми, опису) конкретного об'єкта чи системи об'єктів» (Карпенко, 2006: 47-54).

Професійна підготовка повинна бути орієнтована на модель майбутнього спеціаліста, що відображає структуру його діяльності, а сам процес підготовки має відображати специфіку майбутньої професійної діяльності.

У системі підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю до сільської місцевості існує ряд суперечностей, в першу чергу між постійно зростаючими суспільними вимогами до професіоналізму соціального педагога й реальним рівнем його сформованості як фахівця. Так, В. Поліщук наголошує, що в умовах «постійної трансформації соціальних послуг, розвитку соціальної інфраструктури недоцільно готувати майбутніх фахівців до виконання лише певних ролей та функцій» (Поліщук, 2006: 283). Тому, на сьогодні професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості має відповідати актуальним запитам суспільства та бути спрямованою на підготовку фахівців, які здатні до активного самовдосконалення та саморозвитку.

У публікації «Сучасний стан і тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері соціального забезпечення в Україні» Т. Гордєєва стверджує, що серед проблем професійної підготовки соціальних педагогів – труднощі в адаптації до умов професійної діяльності; низький рівень конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці; недосконалість системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників; труднощі працевлаштування випускників спеціальності «соціальна робота» та інші. (Гордєєва, 2017: 19).

Тому вважаємо, що проблема модернізації освітньої системи є визначальною в менеджменті вищого навчального закладу.

Враховуючи досвід науковців, власний досвід, результати дослідження, пропонуємо власну структурну модель для реалізації оновлення підготовки соціальних педагогів для роботи з молоддю сільської місцевості.

В педагогічному розумінні модель – це зафіксований процес навчальної діяльності. Під моделлю професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю у сільській місцевості розуміємо теоретично обґрунтовану навчально-виховну систему особистісного та професійного розвитку й саморозвитку майбутніх соціальних педагогів у вищому навчальному закладі, що допомагає досягти базової мети – високого рівня професійної підготовленості соціальних педагогів до роботи з молоддю в умовах сільської місцевості.

Пропонуємо чотири блоки. *Цільовий* містить мету й завдання: професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості. *Змістовий*, який розкриває зміст професійної підготовки, складається з кількох частин: 1) теоретична частина (введення в заняття спеціальних тем щодо вдосконалення підготовки соціальних педагогів для роботи з молоддю сільської місцевості); 2) практична частина (передбачає взаємозв'язок теоретичного навчання й практики, застосування теоретичних знань на практиці, усвідомлення їхньої значущості для успішної професійної діяльності, забезпечує змістовий зв'язок усіх видів практики; практичні заняття в сільській місцевості для розширення спектру соціальних ролей і видів професійної діяльності); 3) науково-методична (готовність до інноваційних пошуків, самостійне визначення стратегічних напрямів роботи серед молоді сільської місцевості). Принципи змістового блоку загальні, специфічні. *Процесуальний* блок охоплює такі етапи формування, як *актуалізуючий*, що передбачає ігрові форми навчання, самостійну роботу, проблемне навчання; методом навчання на актуалізуючому етапі буде доцільним: організація і впровадження навчально-пізнавальної діяльності з використанням підручників і посібників як засобів навчання.

Етап загальної підготовки включає в себе пізнавальні ігри, тематичні дискусії, круглі столи, інтерактивні форми, інформаційно-комунікативні технології, а саме: візуалізація навчального матеріалу лекцій у вигляді схем, таблиць, малюнків, презентації (за допомогою Microsoft Power Point);

демонстрація навчальних відеосюжетів, у яких розглядаються конкретні проблемні ситуації з професійної діяльності соціального педагога в сільській місцевості; демонстрація науково-популярних і художніх фільмів, у яких розкриваються соціально-педагогічні проблеми; організація й проведення групових відеопроєктів, соціально-педагогічних трейлерів, творчих робіт. Тобто, комп'ютерні, аудіо- та відеозасоби навчання стимулюють навчально-пізнавальну діяльність.

Етап узагальнення й систематизації пропонуємо проводити у формі диспутів, дебатів і практики методами контролю й самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності.

Оцінно-результативний блок показує критерії оцінювання (мотиваційний, когнітивний, особистісно-рефлексивний, діяльнісний) і рівні (низький, достатній, середній, високий) сформованості професійної підготовленості майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості. Зазначені аспекти будуть дієвими у випадку застосування педагогічних умов, які були виокремлені в процесі наукового дослідження, а саме:

- формування в майбутніх соціальних педагогів професійної готовності до діяльності в соціальній сфері з молоддю сільської місцевості;
- поетапне здійснення практичної підготовки студентів на основі інтеграції професійно-орієнтованих дисциплін;
- формування мотивації майбутнього соціального педагога до набуття теоретичних знань і вмінь для роботи з молоддю сільської місцевості.

Кожна педагогічна умова сприяє становленню майбутнього фахівця, а спільне їх використання, дає найвищий ефект за підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості.

Кінцевим результатом запропонованої моделі підготовки майбутніх соціальних педагогів до

роботи з молоддю сільської місцевості є позитивні зрушення в рівнях підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості та сформований висококваліфікований випускник, конкурентоспроможний на ринку праці й затребуваний сучасним суспільством. Отримані результати порівняно з критеріями, що слугують своєрідним еталоном для визначення ефективності моделі навчального процесу, допоможуть скоригувати процес підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю в сільській місцевості.

Висновки. У процесі підготовки соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості необхідно враховувати й опиратися на економічні та соціальні реформи, саме вони впливають на суть соціальної й соціально-педагогічної діяльності в селі й на систему вимог до професійних працівників сфери соціально-педагогічної роботи з молоддю в сільській місцевості.

Підготовка соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості є складним завданням, адже є специфічні (характерні тільки конкретній місцевості) підходи до реалізації цілей, вирішення соціально-педагогічних проблем, надання різного роду соціально-педагогічної допомоги, яка має свої особливості залежно від складності суб'єкта, різноманітності функцій і сфер діяльності соціального педагога в сільській місцевості.

Проведений аналіз проблеми підготовки майбутніх фахівців соціальних педагогів, вивчення сутності основних дефініцій та суперечностей в системі підготовки майбутніх соціальних педагогів, розглянуті підходи до підготовки засвідчили безперечну актуальність удосконалення процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості шляхом застосування освітньої моделі підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи з молоддю сільської місцевості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гордеева Т. Є. Сучасний стан і тенденції професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері соціального забезпечення в Україні. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. Черкаси. 2017. № 8. С. 19–25.
2. Капська А. Й. Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників. *Соціалізація особистості* : збірник наукових праць. Т. XXVIII. Київ, 2007. С. 3–13.
3. Карпенко О. Г. Теоретико-методологічні підходи професійної готовності фахівців до соціальної роботи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ. 2006. С. 47–54.
4. Перхайло Н. А. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до ефективної співпраці суб'єктів соціальної роботи. *Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД»*. Переяслав-Хмельницький, 2013. С. 183–185.
5. Поліщук В. А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2006. С. 283.
6. Товщак С. А. Моделювання діагностики професійного зростання майбутніх соціальних педагогів. *Особистісне зростання: теорія і практика* : збірник наукових праць за матеріалами III Всеукраїнської (з міжнародною участю) науково-практичної інтернет-конференції. Житомир, 2018. С. 136–139.

7. Файчук О. Л. До питання професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. *Витоки педагогічної майстерності. Серія «Педагогічні науки»*. Миколаїв. 2012. № 10. С. 299–302.
8. Фалінська З. З. Практична підготовка майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 ; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2006. С. 109.

REFERENCES

1. Hordieieva T. Ye. Suchasnyi stan i tendentsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u sferi sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini. [Suchasnyi stan i tendentsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u sferi sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini]. *Visnyk cherkaskoho universytetu: pedahohichni nauky*, Cherkasy, 2017, № 8, Pp. 19–25 [in Ukrainian].
2. Kapska A. I. Deiaki aspekty profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pedahohiv i sotsialnykh pratsivnykiv. [Deiaki aspekty profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pedahohiv i sotsialnykh pratsivnykiv]. *Sotsializatsiia osobystosti: Zbirnyk naukovykh prats Tom XXVIII*, Kyiv, 2007, Pp. 3–13 [in Ukrainian].
3. Karpenko O. H. Teoretyko-metodolohichni pidkhody profesiinoi hotovnosti fakhivtsiv do sotsialnoi roboty. [Teoretyko-metodolohichni pidkhody profesiinoi hotovnosti fakhivtsiv do sotsialnoi roboty]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, Kyiv, 2006, Pp. 47–54 [in Ukrainian].
4. Perkhailo N.A. Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do efektyvnoi spivpratsi subiektiv sotsialnoi roboty. [Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do efektyvnoi spivpratsi subiektiv sotsialnoi roboty]. *Materialy XVII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii “Problemy ta perspektyvy rozvytku nauky na pochatku tretoho tysiacholittia u krainakh SND”*, Pereiaslav-Khmelnyskyi, 2013, Pp.183–185 [in Ukrainian].
5. Polishchuk V. A. Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pedahohiv v umovakh neperervnoi osvity. [Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky sotsialnykh pedahohiv v umovakh neperervnoi osvity]. *Dys. kand. ped. : 13.00.04, Ternopilskyi natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni Volodymyra Hnatiuka*, Ternopil, 2006, s. 283 [in Ukrainian].
6. Tovshchuk S. A. Modeliuvannia diahnostryky profesiinoho zrostantia maibutnikh sotsialnykh pedahohiv. [Modeliuvannia diahnostryky profesiinoho zrostantia maibutnikh sotsialnykh pedahohiv]. *Zhurnal Osobystisne zrostantia: teoriia i praktyka. Zbirnyk naukovykh prats za materialamy III Vseukrainskoi (z mizhnarodnoiu uchastiu) naukovo-praktychnoi internet-konferentsii*, Zhytomyr, 2018, Pp. 136–139 [in Ukrainian].
7. Faichuk O. L. Do pytannia profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv. [Do pytannia profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti. Seriiia : Pedahohichni nauky*, Mykolaiv, 2012, №10, Pp. 299–302 [in Ukrainian].
8. Falinska Z. Z. Praktychna pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh. [Praktychna pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv u vyshchyykh navchalnykh zakladakh]. *Dys. kand. ped.: 13.00.04, Lvivskyi natsionalnyi universytet I. Franka*, Lviv, 2006, s. 109 [in Ukrainian].